

Bahtiyorjon G'iyosov

Namangan davlat universiteti
"An'anaviy xonandalik va cholg'u ijrochiligi"
kafedrasi o'qituvchisi
E-mail: giyosovbahtiyorjon@gmail.com

MILLIY AN'ANALAR VA ZAMONAVIY G'OYALAR SINTEZI: MADANIY TRANSFORMATSIYA MODELI

(Namangan gullar festivali misolida)

***Annotatsiya.** Maqolada Namangan xalqaro gullar festivalida milliy an'analar va zamonaviy g'oyalar sintezi tahlil qilinadi. Festivalning madaniy transformatsiya modeli tarixiy-ma'naviy, estetik-badiiy, turistik-iqtisodiy va raqamli-kommunikativ qatlamlar asosida yoritiladi. Tadqiqotda autentiklik va innovatsiya muvozanatini saqlash festival rivojlanishining muhim omili sifatida asoslanadi.*

***Kalit so'zlar:** Namangan xalqaro gullar festivali, milliy an'analar, zamonaviy g'oyalar, madaniy transformatsiya, autentiklik, innovatsiya, festival modeli, raqamli kommunikatsiya, turizm, madaniy meros.*

SYNTHESIS OF NATIONAL TRADITIONS AND MODERN IDEAS: A MODEL OF CULTURAL TRANSFORMATION (A Case Study of the Namangan Flower Festival)

***Abstract.** This article examines the synthesis of national traditions and modern ideas within the Namangan International Flower Festival. The festival's cultural transformation model is analyzed through four interconnected layers: historical-spiritual, aesthetic-artistic, tourism-economic, and digital-communicative. The study argues that maintaining a balance between authenticity and innovation is a key factor in the sustainable development of the festival.*

***Keywords:** Namangan International Flower Festival, national traditions, modern ideas, cultural transformation, authenticity, innovation, festival model, digital communication, tourism, cultural heritage.*

Bayramlar eng qadimiy davrdan boshlab inson hayotining eng muhim va tarkibiy qismiga aylangan. Ularsiz insoniyat hayotini mutlaqo tasavvur qilib bo'lmaydi. Bayramlar xalq hayotining eng yaxshi va go'zal tomonlarini aks ettiruvchi ko'zgudir [1, 5-b]. Bugungi rivojlangan davrda tabiiyki, ommaviy bayramlarda milliy an'analar va zamonaviy g'oyalarning birlashuvini kuzatishimiz mumkin.

Namangan xalqaro gullar festivalida milliy an'analar va zamonaviy g'oyalar sintezi masalasi eng muhim nazariy nuqtalaridan biridir. Chunki festival faqat tarixiy xotirani saqlovchi an'anaviy marosim emas, balki shu xotirani zamonaviy shahar makoni, turistik kommunikatsiya, raqamli media, kreativ dizayn va xalqaro madaniy muloqot vositalari orqali qayta talqin qiluvchi murakkab madaniy mexanizmdir.

"An'ana" o'tmishning aynan takrori emaski, uni har bir davrda yangi ijtimoiy ehtiyoj, estetik did, texnologik imkoniyat va kommunikativ muhitga mos ravishda qayta ishlab chiqiladi. Shu ma'noda Namangan gullar festivali tarixiy ildiz, mahalliy gulchilik tajribasi, xalq sayli ruhi va zamonaviy festival industriyasining birikish nuqtasidir.

A.Giddens zamonaviylik oqibatlarini tahlil qilar ekan, zamonaviy jamiyatda an'anaviy institutlarning o'z-o'zidan yo'qolib ketmasligini, aksincha, ular yangi sharoitda qayta tashkil etilishi va yangi funksiyalar olishini ko'rsatadi [2, 54-b]. Namangan festivalida ham gulchilik an'anasini zamonaviy turistik resurs, estetik ta'lim maydoni, shahar obrazi va xalqaro imij vositasiga aylanmoqda.

Festivalning zamonaviy modeli tarixiy xotirani muzeylashtirishga emas, balki ommaviy ishtirok, turistik tajriba va raqamli tarqalish orqali harakatdagi madaniy xotira sifatida namoyon qiladi. Bu jarayonda har bir mehmon nafaqat tomoshabin, balki madaniy birliklarni qabul qiluvchi, qayta talqin qiluvchi va tarqatuvchi subyektga aylanadi.

Milliy an'analar va zamonaviy g'oyalar sintezida eng muhim shart – autentiklikni saqlagan holda yangilanishdir. Agar festival faqat dekorativ zamonaviylashuvga berilib, mahalliy mazmunni yo'qotsa, u turistik ko'rgazmaga

aylanib qoladi. Aksincha, agar u zamonaviy kommunikatsiyadan voz kechsa, xalqaro auditoriya bilan muloqot qilish imkoniyatini boy beradi.

Festivaldagi milliy an'ana avvalo mahalliy gulchilik madaniyati, mehmondo'stlik, xalq sayli, oila va mahalla ishtiroki, milliy musiqa va raqs, milliy libos, hunarmandchilik, xalq og'zaki ijodi, tabiatga estetik munosabat hamda shaharni birgalikda obod qilish g'oyalarida namoyon bo'ladi.

M.Karimova tadqiqotida milliy-madaniy mazmunning nutqiy birliklari, xalq tajribasi va urf-odatlar orqali avloddan-avlodga o'tishi asoslanadi [3, 79-b]. Festivalda bunday mazmun sahna matnlari, shiorlar, gid izohlari, ekskursiya nutqlari, qo'shiqlar, maqollar, hikoyalar va xalqona ifodalar orqali mustahkamlanishi mumkin.

Zamonaviy g'oyalar esa festivalni yangi darajaga olib chiqadigan innovatsion omillardir: raqamli xarita, QR-kodli izohlar, ko'p tilli audio-gidlar, onlayn translyatsiya, ekologik laboratoriyalar, yoshlar volontyorligi, dizayn tanlovlari, kreativ yarmarka, turistik paketlar, media-strategiya va xalqaro hamkorlik shular jumlasidandir.

Madaniy transformatsiya jarayonida festival shahar makonini ham o'zgartiradi. Bayram kunlari oddiy ko'cha, xiyobon, bog', maydon va yo'laklar ramziy mazmun oladi; ular gul kompozitsiyasi, sahna, ko'rgazma, foto-hudud, muloqot maydoni va turistik marshrutga aylanadi. Shu tariqa shahar makoni vaqtincha, ammo kuchli madaniy tajriba hududiga aylantiriladi.

Namangan festivalida transformatsiya modelini to'rt asosiy qatlamda ko'rish mumkin: birinchisi – tarixiy-ma'naviy qatlam; ikkinchisi – estetik-badiiy qatlam; uchinchisi – turistik-iqtisodiy qatlam; to'rtinchisi – raqamli-kommunikativ qatlam. Ushbu qatlamlar bir-biridan ajralgan holda emas, balki o'zaro bog'liq tizim sifatida ishlaydi.

Birinchi qatlam – tarixiy-ma'naviy qatlam festivalning mahalliy xotira, gulchilik an'anasi, milliy qadriyatlar, mehmondo'stlik, oila va mahalla ishtiroki

bilan bog'liq asosini tashkil etadi. Ushbu qatlam festivalni oddiy dekorativ tadbirdan ajratib, unga madaniy chuqurlik beradi.

P.Nora xotira makonlari tushunchasi orqali jamiyat o'z tarixini muayyan joylar, timsollar va marosimlar orqali saqlashini ko'rsatadi [4, 24-b]. Namangan festivalida shahar bog'lari, gul ko'rgazmalari, ramziy kompozitsiyalar va xalq ishtiroki o'ziga xos xotira makoniga aylanadi.

Ikkinchi qatlam – estetik-badiiy qatlam gul kompozitsiyasi, rang uyg'unligi, sahna san'ati, libos, musiqa, raqs, foto zonalar, landshaft yechimlari va dizayn qarorlaridan iborat. Bu qatlam festivalni ko'rish, his qilish va eslab qolish imkonini beradi. Uning sifati mehmon taassurotiga bevosita ta'sir qiladi.

R.Florida kreativ sinf nazariyasida ijodkorlik, estetik muhit va innovatsion faoliyat shahar rivojining muhim omili ekanini asoslaydi [5, 80-b]. Namangan festivalida floristlar, dizaynerlar, arxitektorlar, rassomlar, musiqachilar, IT mutaxassislari va yoshlar birgalikda kreativ muhit yaratishi mumkin.

Uchinchi qatlam – turistik-iqtisodiy qatlam festivalning mehmonlarni jalb qilish, xizmat ko'rsatish, mehmonxona, transport, savdo, suvenir, gidlik, hunarmandchilik, mahalliy tadbirkorlik va investitsion qiziqish bilan bog'liq jihatlarini qamrab oladi. Festival qancha puxta boshqarilsa, uning hududiy iqtisodiyotga ta'siri shuncha kuchayadi.

D.Getz voqea-hodisa turizmini hududiy rivojlanish va tashrif tajribasi bilan bog'lab tushuntiradi [6, 428-b]. Namangan festivalini turistik-iqtisodiy qatlamda rivojlantirish uchun festival kalendari, mehmonlar segmentatsiyasi, xizmat standartlari, ko'p kunlik marshrutlar va festivaldan keyingi monitoring tizimi talab etiladi.

To'rtinchi qatlam – raqamli-kommunikativ qatlam festivalning internet, ijtimoiy tarmoq, mobil ilova, QR-kod, audio-gid, elektron arxiv, foto bank, media-kit va onlayn reklama orqali keng auditoriyaga yetishini ta'minlaydi. Zamonaviy festivalning ta'siri aynan raqamli izlar orqali festivaldan keyin ham davom etadi.

M.Castells tarmoq jamiyati nazariyasida axborot oqimlari zamonaviy ijtimoiy hayotning asosiy tuzilmasiga aylanishini ko'rsatadi [7, 459-b]. Namangan festivalida raqamli kommunikatsiya kuchaytirilsa, festival lokal tadbirdan milliy va xalqaro raqamli voqelikka aylanadi.

Ushbu to'rt qatlam asosida "Namangan festivalining madaniy transformatsiya modeli" quyidagicha ifodalanadi: tarixiy xotira – milliy an'ana – estetik ifoda – turistik tajriba – raqamli kommunikatsiya – xalqaro imij. Modelda har bir bosqich keyingisini tayyorlaydi va festivalning umumiy ijtimoiy-madaniy samaradorligini oshiradi.

Transformatsiya modelida til va kommunikatsiya alohida o'rin tutadi. Festival xalqaro maqomga ega bo'lgani sari uning matnlari, dasturlari, izohlari va reklamalari ko'p tilli, madaniyatlararo tushunarli va milliy mazmunni buzmaydigan shaklda bo'lishi lozim. Bu o'zbek tilining markaziy maqomini saqlagan holda xalqaro ochiqlikni ta'minlaydi.

R.Zaripovning bilingvizm va pluralingvizmga oid tadqiqoti ko'p tilli kommunikatsiya milliy identitetga zid emas, aksincha, uni xalqaro muloqotga olib chiqish vositasi ekanini ko'rsatadi [8, 107–120-b]. Namangan festivalida ham o'zbekcha mazmun ko'p tilli tarjima, audio izoh, subtitrlar va raqamli matnlar orqali kengroq auditoriyaga yetkazilishi zarur.

Shu nuqtayi nazardan festivalda "xalqaro ko'rinish" yaratish uchun mahalliy mazmunni soddalashtirib yuborish xavfli. Masalan, milliy marosimlar faqat rangli tomoshaga aylantirilsa, ularning tarixiy va tarbiyaviy mazmuni yo'qoladi. Aksincha, har bir marosim va kompozitsiyaga qisqa, aniq, ko'p tilli madaniy izoh berilsa, an'ana zamonaviy kommunikatsiya orqali yanada kuchliroq ishlaydi.

Akmuradovning o'zbek tili uchun nutq sintezi va matnni qayta ishlashga oid tadqiqoti festivalning zamonaviy texnologik imkoniyatlarini kengaytiradi. O'zbek tilidagi audio-gid, ovozli yo'riqnoma, ko'zi ojizlar uchun ovozli tavsif, avtomatik subtitrlar va AI asosidagi ma'lumot tizimi festivalni yanada inklyuziv va xalqaro darajada qulay qiladi.

Madaniy transformatsiya, integratsiya va diffuziya jarayonlari etnomadaniy hodisalarni zamonaviy sharoitda saqlash va moslashtirish mexanizmi sifatida talqin qilinadi. Ushbu yondashuv Namangan festivaliga ham tatbiq etiladi: festivalda mahalliy madaniyat o'z mohiyatini yo'qotmasdan, zamonaviy kommunikatsiya va turistik shakllarga moslashadi.

Madaniy diffuziya nuqtayi nazaridan festival mahalliy tajribani boshqa hududlar va xalqlar tajribasi bilan muloqotga kiritadi. Xorijiy floristlar, xalqaro delegatsiyalar, turistlar, bloggerlar, san'atkorlar va dizaynerlar ishtiroki festivalga yangi shakllar olib kiradi, biroq bu shakllar mahalliy mazmun bilan uyg'unlashgandagina barqaror madaniy qiymat hosil qiladi.

Shunday qilib, Namangan xalqaro gullar festivali milliy an'ananing zamonaviy madaniy shaklga aylanishi jarayonini ifodalaydi. Unda tarixiy xotira estetik tajribaga, mahalliy qadriyat turistik mahsulotga, xalq sayli shahar obraziga, gulchilik an'anasi kreativ industriyaga, festival taassuroti esa raqamli kommunikatsiyaga aylanadi.

Namangan xalqaro gullar festivalida milliy an'analar va zamonaviy g'oyalar sintezi tarixiylik va zamonaviylikning dialektik birligini namoyon etadi. Festival tarixiy xotirani saqlaydi, lekin uni zamonaviy turizm, raqamli kommunikatsiya, shahar obrazi va kreativ industriya vositasida yangi auditoriyaga olib chiqadi.

Madaniy transformatsiya modeli festivalni to'rt qatlamli tizim sifatida ko'rsatadi: tarixiy-ma'naviy, estetik-badiiy, turistik-iqtisodiy va raqamli-kommunikativ qatlamlar o'zaro bog'liq holda ishlaganda festival barqaror madaniy institutga aylanadi.

Festivalni rivojlantirishda asosiy mezon autentiklik va innovatsiya muvozanatini saqlashdir. Mahalliy mazmun yo'qolsa, festival sun'iy ko'rgazmaga aylanadi; zamonaviy mexanizmlar yetishmasa, u xalqaro raqobatda ko'rinmay qoladi. Shu bois Namangan festivali o'zbekona mazmun va global festival standartlari uyg'unligida rivojlantirilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Qoraboyev U. *O'zbekiston bayramlari*. – Toshkent: “O'qituvchi” nashriyoti, 1991. – 193 b.
2. Giddens A. *The Consequences of Modernity*. – Stanford: Stanford University Press, 1990. – 186 p.
3. Karimova M. *Paremiologik birliklarning lingvokulturologik aspekti: filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi*. – Andijon, 2022. – 126 b.
4. Nora P. *Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire // Representations*. – 1989. – №26. – P. 7–24.
5. Florida R. *The Rise of the Creative Class*. – New York: Basic Books, 2002. – 404 p.
6. Getz D. *Event Tourism: Definition, Evolution, and Research // Tourism Management*. – 2008. – Vol. 29, №3. – P. 403–428.
7. Castells M. *The Rise of the Network Society*. – Oxford: Blackwell, 1996. – 556 p.
8. Zaripov R. *Mustaqillik yillarida O'zbekistonda til siyosati: bilingvizm va pluralingvizm: filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi*. – Toshkent, 2021. – 137 b.